

Pääkirjoitus

Kannustava vertaisarviointi ja Hyvä tieteellinen käytäntö tieteellisessä julkaisutoiminnassa

Tieteellisten lehtien, erityisesti kansallisten lehtien, toiminnan perusta on tutkijoiden kiinnostus oman tieteenalan kehittämiseen ja sitoutuminen myös suomenkielisen alan terminologian kehittämiseen ja tieteellisen keskustelun edistämiseen. Vertaisarviointi on tieteellisen julkaisutoiminnan peruskivi ja laadunarvioinnin väline. Sen tarkoituksena on varmistaa tutkimuksella saadun tiedon uutuusarvo ja luotettavuus. Hyvän arvioitsijan tunnusmerkki asiantuntijuuden lisäksi on sovitussa arviointiaikataulusa pysyminen. Tämä varmistaa osaltaan, että tutkimustulosten julkaisuviive pysyy kohtuullisena. Vertaisarvioinnin tekee mahdolliseksi se, että kiireiset tutkijat ovat valmiita käyttämään aikaansa toisen tutkijan tutkimustyön ja ajattelun eteenpäin viemiseen. Yksi tutkijoita tehtävään motivoiva tekijä on vastavuoroisuuden periaate. Arvioidessaan käsikirjoitusta tutkija voi luottaa siihen, että joku on valmis aikanaan tekemään saman palveluksen hänen omalle tutkimukselleen. On kuitenkin syytä pohtia, miten arvioitsijoita voisi motivoida ja tukea entistä paremmin tehtävässään. Näkyvän tunnutuksen antaminen tehdystä työstä, kuten joka vuosi julkaistava lista Hoitotiede-lehden arvioitsijoista on yksi keino. Toinen keino on lehden toimituksen tekemä huolellinen esityö, jonka pohjalta käsikirjoitukset ovat teknisesti laadukkaita. Toimituksen on syytä myös tarkkaan harkita, koska se rasittaa arvioitsijoita toisella arviointikierroksella. Voidaan myös pohtia, tulisiko tähän akateemiseen luottamustehtävään järjestää yhtäläillä koulutusta kuin tieteellisen käsikirjoituksen kirjoittamiseen. (Raivio 2006.)

Käsikirjoituksen kirjoittajan ja vertaisarvioitsijan toimintaa ohjaa mm. viime vuonna uudistettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Hyvää tieteellistä käytäntöä määrittelevä ohjeistus (TENK 2012). Tutkijan on oltava tietoinen myös kansainvälisistä julkaisutoimintaa ja etiikkaa koskevista suosituksista, kuten esimerkiksi Committee on Publication

Ethics (COPE) ja International Committee for Medical Journal Editors (ICMJE). Näissä asiakirjoissa käsitellään kirjoittamista, kirjoittajiin liittyviä vaatimuksia, vastuuta ja menettelytapoja sekä julkaisuetiikkaa. Tutkijan edellytetään hallitsevan tieteenalansa tieto ja menetelmät sekä noudattavan rehellisyyttä ja huolellisuutta tutkimuksen suorittamisessa, mutta myös sen raportoinnissa. Tieteelliseen toimintaan kuuluvat avoimuus ja vastuullinen julkaisutoiminta sekä toisen tutkijan työn kunnioittaminen.

Erityiseen arvoon toisen työn kunnioittaminen nousee lehtemme vertaisarvioinnissa, sillä Hoitotiede-lehdellä on myös keskeinen opetuksellinen rooli Suomen hoitotieteen seuraavan tutkijasukupolven kasvattamisessa ja mentoroinnissa. Tästä seuraa lehden vertaisarvioitsijoille erityinen luottamusasema, jonka mukaisesti heidän tulee antaa palautteensa rakentavaan ja kannustavaan sävyyn. Kyky vastaanottaa ja arvioida saamaansa kritiikkiä on tärkeä osa tutkijaksi kasvamista. Kritiikin tarkoituksena ei ole kuitenkaan lannistaa, vaan tuoda tutkimukseen ja sen raportointiin uusia näkökulmia ja inspiroida tutkijan ajatuksia seuraavalle askeleelle. Saamastaan palautteesta nuori tutkija saa myös esimerkin, jonka pohjalta hän voi valita omia toimintatapojaan. HTTS r.y.:n julkaisema Hoitotiede-lehti voi hyvin ja se on innoittanut suomalaisia hoitotieteen ja lähialojen tutkijoita jo neljännesvuosisadan ajan. Kannustamme kuitenkin niin tutkijoita kuin vertaisarvioitsijoitakin aika ajoin reflektoimaan oman tieteellisen julkaisutoimintansa eettisyyttä.

Riitta Subonen
Päätoimittaja

Anna Axelin
Toimitussihteeri

VERKKOLÄHTEET

Raivio K, 2006. <http://www.tieteessatapahtuu.fi/0706/0706Raivio.pdf>
TENK, 2012. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_verkkoversio040413.pdf_0.pdf